

maailmansota tuotti kyllä yhden ainoan suotuisan tuloksen, tosin hirveillä ihmishenkien uhrauksilla: se muodosti ylipäänsä valtakunnat kansallisuuksien pohjalla, pääasiallisesti lukuunottamatta Saksaa ja Itävaltaa, joita ei yhdistetty, ja varmaa on, että sosialistit tulevaisuudessaakin tulevat pitämään huolta eri valtioitten itsenäisyydestä kansallisuusperiaatteen perustuksella.

Mutta sosialistien täytyy edelleenkin taistella kahdella rintamalla, täydellisen itsenäisyyden puolesta ulkoapäin kaikissa maissa ja toiselta puolen kaikkea sortoa vastaan, jota voidaan harjoittaa kansan syviä riviä kohtaan, mitkä pyrkivät yhä suuremmassa määrässä valoon ja vapauteen.

Muuten täytyy suoraan ja peittelemättä tunnustaa, että ihmisyyys aina seisoo korkeammalla kun isänmaa, vaikka isänmaallisuutta arvosteltaisiin kuinka korkealle! Sillä sosialismi tahtoo luoda aivan uuden maailman, jossa ei ole kiristäjiä eikä työorjia, jossa kaikilla on yhtäläisiä oikeuksia ja velvollisuuksia rakkaaksi käyneen oman isänmaan rajojen sisäpuolella, vaikkakin kehitys tämän suuren päämaalin saavuttamiseksi kulkisi ainakin hitaasti. Sosialismi tahtoo poistaa mikäli suinkin mahdollista ja vaikkapa verkalleen kaiken riiston joka maassa ja juuri kansainvälisyyden kautta luoda jokaiselle kansalaiselle jokaisessa maassa vapautta ulkoa päin kansallisuuden tahi kansallistunteen pohjalla, mutta myöskin sisällisen vapauden, s.o. jokaiselle kansalaiselle täydellisen vapauden isänmaansa rajojen sisällä perustuen kaikille kansalaisille yhdenvertaisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

16. 7. 25.

MITEN VOI TYÖVÄENASIA PARAIMMITEN EDISTYÄ?

Eittämätön tosiasia on, että olevia oloja täydelleen mullistavat vallankumoukset eivät tule tekemällä,

vaan, jos tulevat, ne tulevat kuin varas yöllä, silloin kuin olot siihen pakottavat, ja että varsinaiset aiheuttajat ovat ennen muita rutivanhoillisuuden edustajat, jotka kiristävät olevat olot niin tiukalle, ettei muuta tietä valitettavasti ole olemassa maailman edistystä eteenpäin viemään. Tällaisia äkillisen mullistuksen aikaansaajia olivat esim. Ranskassa ennen Ranskan suurta vallankumousta Ludvig XVI:n hovikamarilla ja hänen kopea puolisonsa, jotka eivät ymmärtäneet antaa perään; semmoinen vallankumoukseen kiihoittaja oli myös Saksassa Bismarck, »Rautakansleri», ja loppupuolella keisari Wilhelm II; samanlainen Stolypin, puhumattakaan keisari Nikolai II:sta, ja samaa tietä ja samaa loppupäämäärää kohti kulkevat nykyään heidän jäljittelijänsä Primo de Rivera, Benito Mussolini, Zankow y. m. On sangen valitettava asia, etteivät tuomoiset rutivanhoilliset herrat ymmärrä, että maailma edistyy ja että sentakia *täytyy* antaa perään. Vanhoillisuudella on valittavana vain jompikumpi *kahdesta* tiestä: joko kiristää olot mullistavaan vallankumoukseen asti ja elää lyhyemmän ajan tahi tehdä ajanmukaisia, toisinaan suuriakin myönnytyksiä ja elää kauemmin. Se vanhoillinen johtomies, joka valitsee jälkimmäisen tien, on kaukonäköinen ja voi olla, kuten esim. Disraeli Englannissa, suurikin valtiomies, vaikka hän onkin vanhoillisella kannalla. Se johtomies taas, joka ei tätä ymmärrä, on lyhytnäköinen hetken mies ja kaatuu kohta, joko väkivaltaisesti tahi maanpaossa tahi muulla nöyryyttävällä tavalla. Esimerkkinä mainittakoon ainoastaan Marie Antoinette ja hänen muassaan Ludvig XVI, Nikolai II ja Stolypin, Bismarck ja Wilhelm II y. m.

Työväellä, joka on mahtavana voimana tällaisia rutivanhoillisia pyyteitä vastaan ja *nykyään* enemmän kuin ketkään muut edustaa ja edistää ihmiskunnan pyrkimyksiä eteenpäin, on *etupäässä* kaksi tietä suuren päämaalin saavuttamiseksi, jos nimittäin tahdotaan pysyväisiä eikä vain hetkellisiä tuloksia. Toinen on

ahkera puhuminen ihmisten mielen valistamiseksi. En tällä tarkoita ainoastaan tavallisen sivistyksen levittämistä työväestöön, joka on sekin erittäin tärkeä asia, koska se kehittää ajatuskykyä ja koska tieto yleensä on suurvalta ihmisen pyrkimyksessä eteenpäin. Tarkoitan, että työväen mieliä valaistaan semmoisillakin tiedoilla, jotka kehittävät luokkatietoisuutta ja samalla sitä käsitystä, että nykyään työväestö on aikakautemme suola ja että sen luokkatietoisuus on ehdottomasti yhteydessä koko inhimillisen edistyksen kanssa. Sillä ei mitkään keinot, *olkoot ne mitä laatua tahansa*, voi vastustaa selkeämielistä ja itsetietoista työväenluokkaa. Esimerkkinä tällaisen mielten valaisemisen tehokkuudesta tahdon mainita suomalaisuuden edistämisen rakkaassa isänmaassamme. Nyt kunnioitetaan suurmiehenä Juhana Wilhelm Snellmania, suomalaisuuden varsinaisena ja etevimpänä asianajajana, mutta kun hän ensin ajoi tätä asiaa, sai hän vallanpitäjiltä palkaksi ainoastaan vastustusta ja vainoa, siihen määrään asti, että hän kadotti valtionvirkansa ja sai elättää itseänsä ja perhettänsä tavallisena konttoristina kauppaneuvos Borgströmin liikkeessä. Ja kuitenkin on suomalaisuuden asia kulkenut eteenpäin voittokulussa, eivätkä minkäänlaiset vainot ja vastukset ole voineet tätä voittokulkua lannistaa. Olisi tietysti sangen pintapuolista, jos käsittäisi tämän suomalaisuuden edistymisen pelkäksi kieliaksi — se oli pääasiallisesti vainottujen suomenkielisten ryhmien pyrkimystä eteenpäin, etenkin valtiollisella ja yhteiskunnallisella alalla. Ja, kuten tunnettua, suoritettiin koko tämä edistyspyrintö mielten valistamisella ja viittaamalla niihin oikeuksiin, joita suomalainen aines voi itsellensä hyvällä syyllä vaatia. Ja asianlaita on pääasiallisesti sama, mitä työväen edistyspyrkimykseen tulee, ainoastaan sillä eroituksella, että tämä tapahtuu paljon suuremmissa mittakaavassa kuin suomalaisuuden edistys.

· Toinen tie, jota työväen tulee kulkea ja jota se onkin kulkenut tunnustettavalla tavalla, on se, että se koettaa

tunkeutua kaikille elämänalolle siten totuttaakseen yhä useampia jäseniään hoitamaan kaikkia valtion ja yhteiskunnan virkoja ja laitoksia. Sillä työväestön jäsenet eivät laajemmalta voi ottaa hoitaaksensa yleisiä asioita, vaikka he olisivatkin saaneet rynnäköllä yhteiskunnan käsiinsä, elleivät ole pitemmän aikaa tottuneet näitä yleisiä asioita hoitamaan. Meillä on loistava todistus tämmöisestä kypsymättömyydestä viimeisen kapinan järjestöissä aloittamisessa — samantekevä, kuka oikeastaan siihen oli syyppä — ja saman voi sanoa Venäjän uusimmasta vallankumouksesta, sillä todistettavasti on täytynyt jättää sangen suuressa määrässä asiain hoito ilmeisten tahi salaisten vastustajien käsiin, niinkin suuressa määrässä, että hyvin monesti suuressa virkakunnassa on ainoastaan yksi hallitsevaan puolueeseen kuuluva jäsen, joten asiain menoa on sangen kovakouraisesti ohjattu.

Olen yhä enemmän tullut vakuutetuksi siitä, että, ellei Suomen työväki tahdo kulkea näitä molempia teitä, ei ole suuria toiveita ylevän päämäärän saavuttamisesta. On mahdollista, että muualla, jossa edellytykset ovat olleet toisenlaiset ja vieläpä kireämmätkin kuin meillä, toisenlainen menettely voi tahi on voinut viedä suotuisiin tuloksiin, mutta se, joka ei osaa ottaa olevia oloja tyynen ja harkitsevan arvostelun alaisiksi, ei voi käydä kykenevästä ja selvänäköisestä kansalaisesta, yhtä vähän kuin sekään, joka väkivaltaisilla keinoilla koettaa tukehduttaa ihmiskunnan edistystä.

16. 8. 25.

FERDINAND LASSALLE.

1825—1925.

Georg Brandés väittää, että »koko uudenaikainen tiede työskentelee olemuksensa mukaisesti jyrkkäluontoisen edistyksen palveluksessa, ja mitä syvemmin